

L'Alto Adige: un territorio piccolo
che sfoggia tutta la sua grandezza

Commanderij Gent

Commanderij Gent – 21 mei 2022

Programma

- Situering Alto Adige
- Enkele cijfers
- Klimaat, bodem
- Druivenrassen
- Degustatie

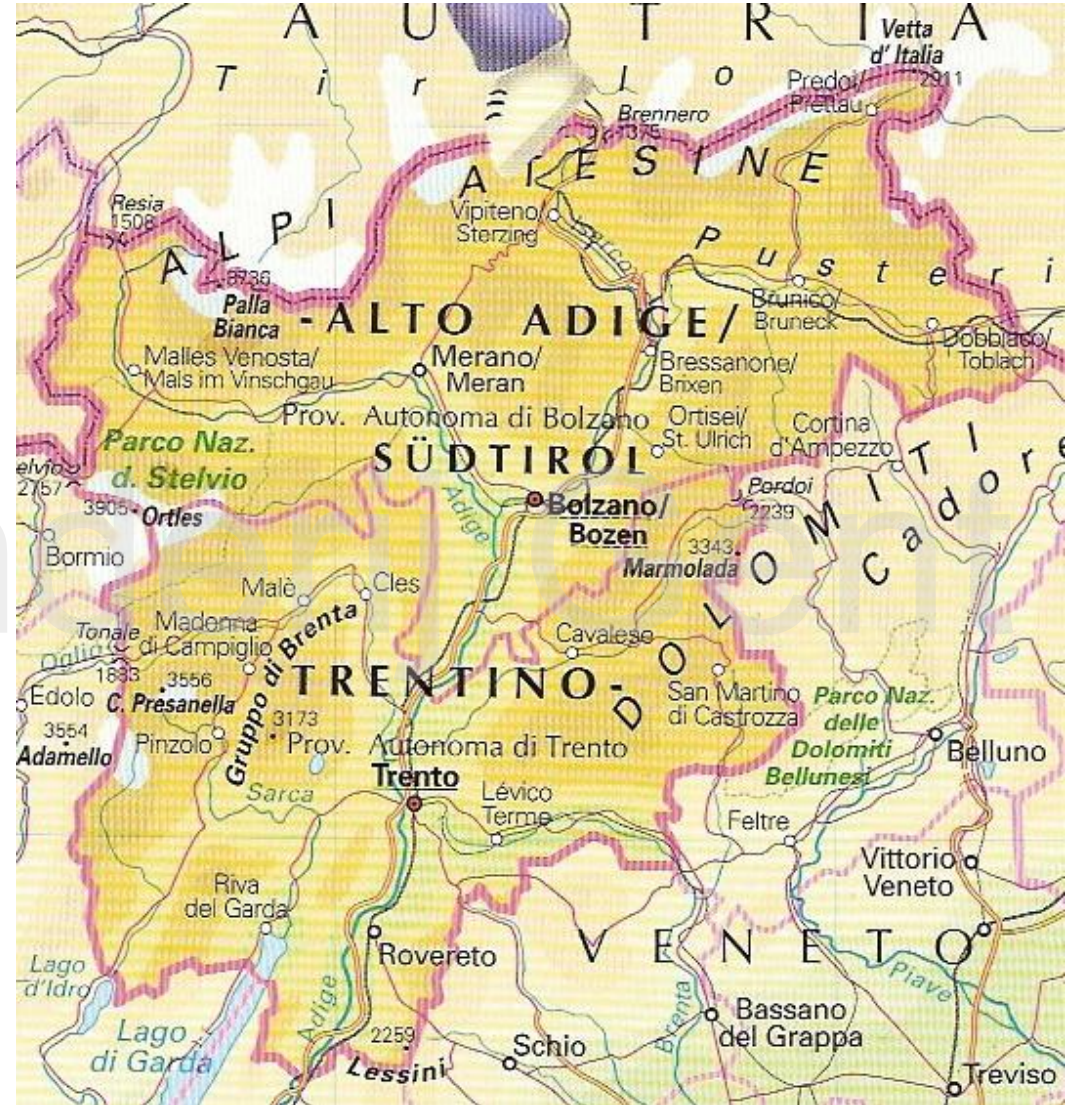

Situering Alto Adige

- Noord-Oost Italië
- Buitenlandse grenzen: Zwitserland en Oostenrijk
- Binnenlandse grenzen:
 - Oosten en zuiden: Veneto
 - Westen en zuiden: Lombardië
- Officiële naam: Südtirol-Alto Adige
- Tweektalig Duits-Italiaans

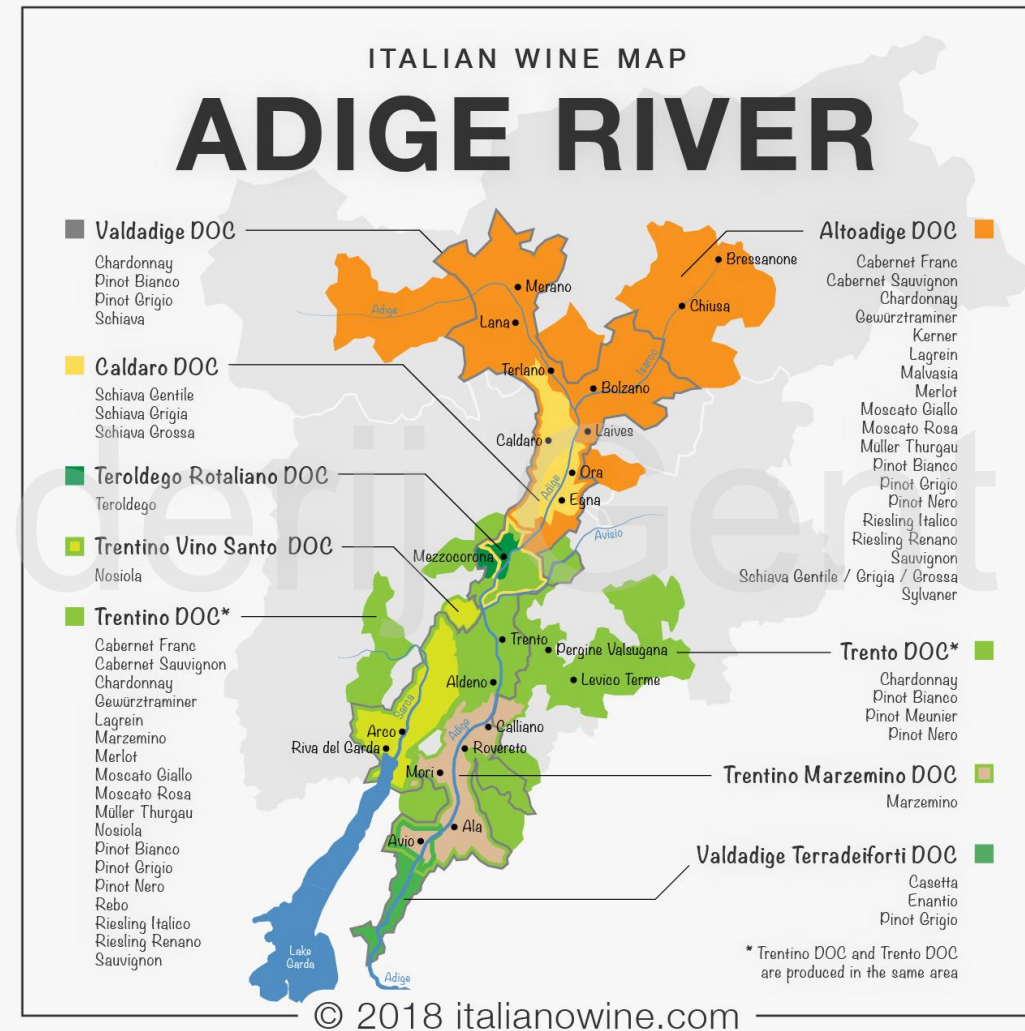
Situering Alto Adige

- Deel autonome regio Trentino-Alto Adige
- Alpen in het noorden
- Dolomieten in het oosten

Situering Alto Adige

- Rivieren
 - Adige
 - Isarco
- Wijnbouw langs de oevers

Enkele cijfers

- Wijnbouw sinds 500 v. Chr.
- Wijnareaal: 5.400 ha
- 200 m – 1.000 m hoogte
- 10.000 personen tewerkgesteld
- Jaarlijks gemiddeld:
 - 50.000 ton druiven
 - 300.000 hl of 40.000.000 flessen

Enkele cijfers

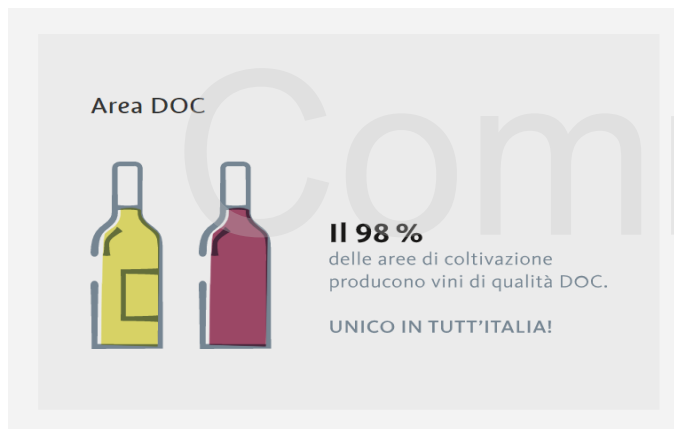
218 wijnmakerijen

- 52 coöperatieven sinds 1983: *cantine sociali*
 - 74 % totale productie
 - 3.332 ha
 - 3.200 families
- 33 privé-domeinen in de Tenute dell'Alto Adige: landgoederen en privé-wijnmakerijen: *storiche e cantine private*
- 100 *vignaioli indipendenti*

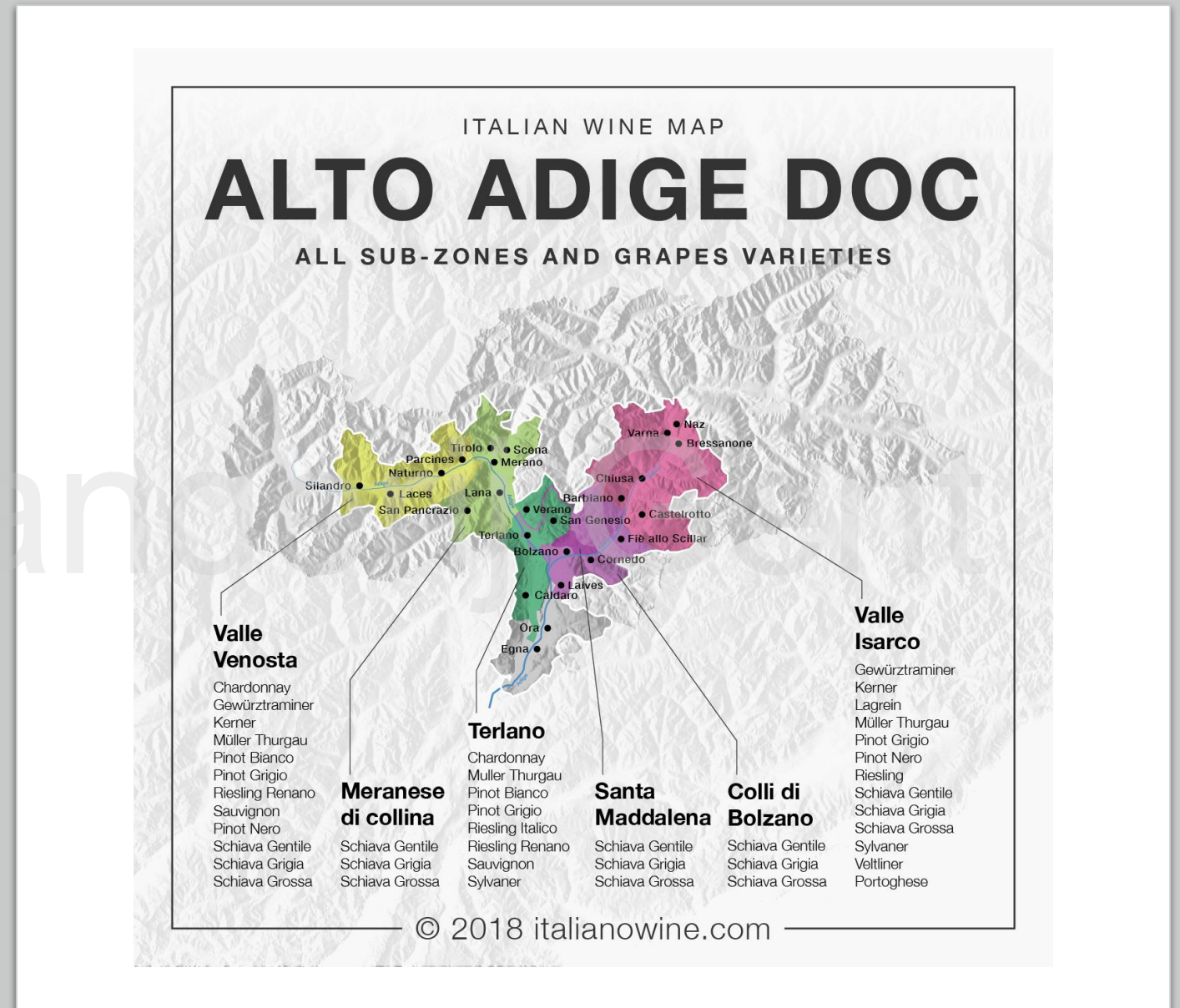

Enkele cijfers

- 1975: DOC/DOP met 6 subzones

- 1996: ook Indicazione Geografica Tipica Vigneti delle Dolomiti

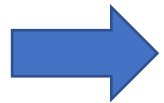
Klimaat

Alpijns of mediterraan klimaat?

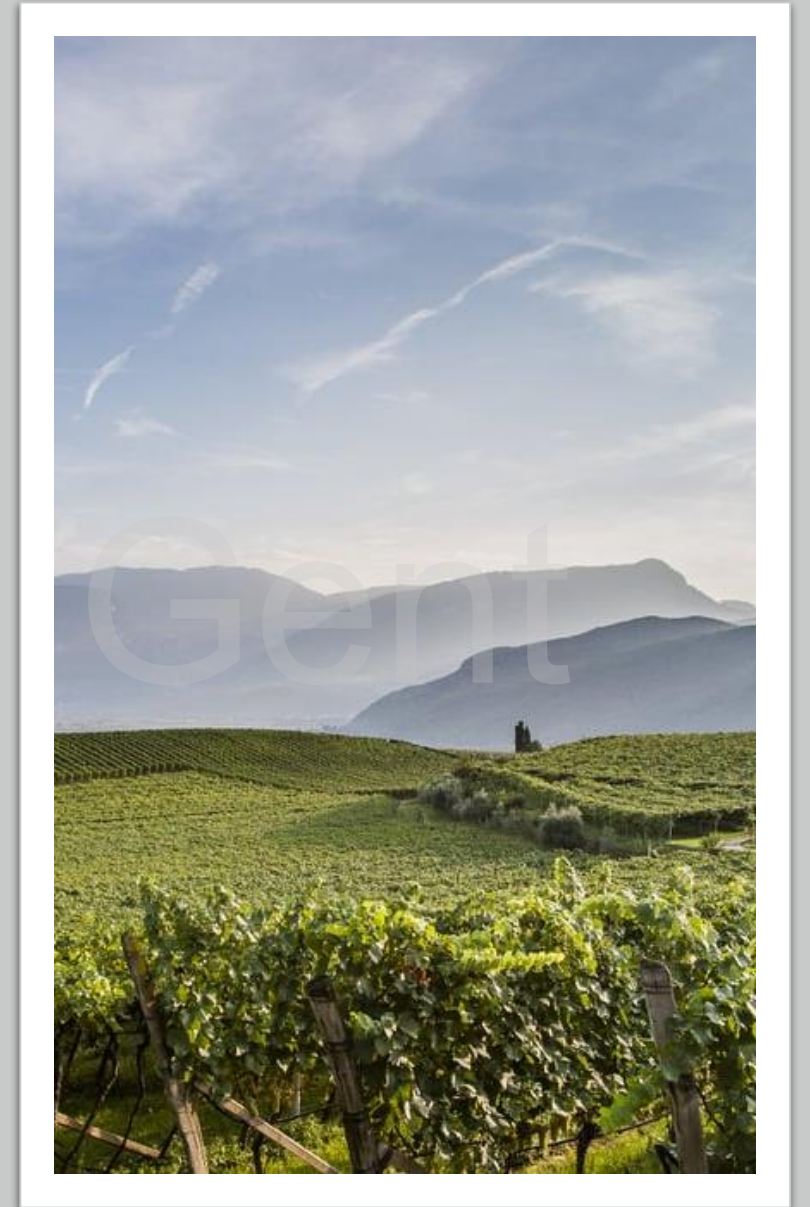
- Alpen: bescherming tegen koude en vochtige lucht
- Middellandse Zee en Gardameer: warme en vochtige winden

- 1.800 zonuren en 18° C in groeiseizoen
- warme bodems
- “juiste” hoeveelheid neerslag: 814 mm/jaar
- koele nachten
- krachtige winden

fruitige en frisse wijnen

Bodem

- Zeer gediversifieerd > diverse micro-klimaten
 - vulkanisch porfier in het bekken van Bolzano
 - sedimentgesteente met kwarts, schist en mica in de Isarco- en Venostavallei (Vinschgau)
 - kalksteen en dolomiet in het zuidelijke deel van Alto Adige
- Meer dan 150 verschillende mineralen in de bodem

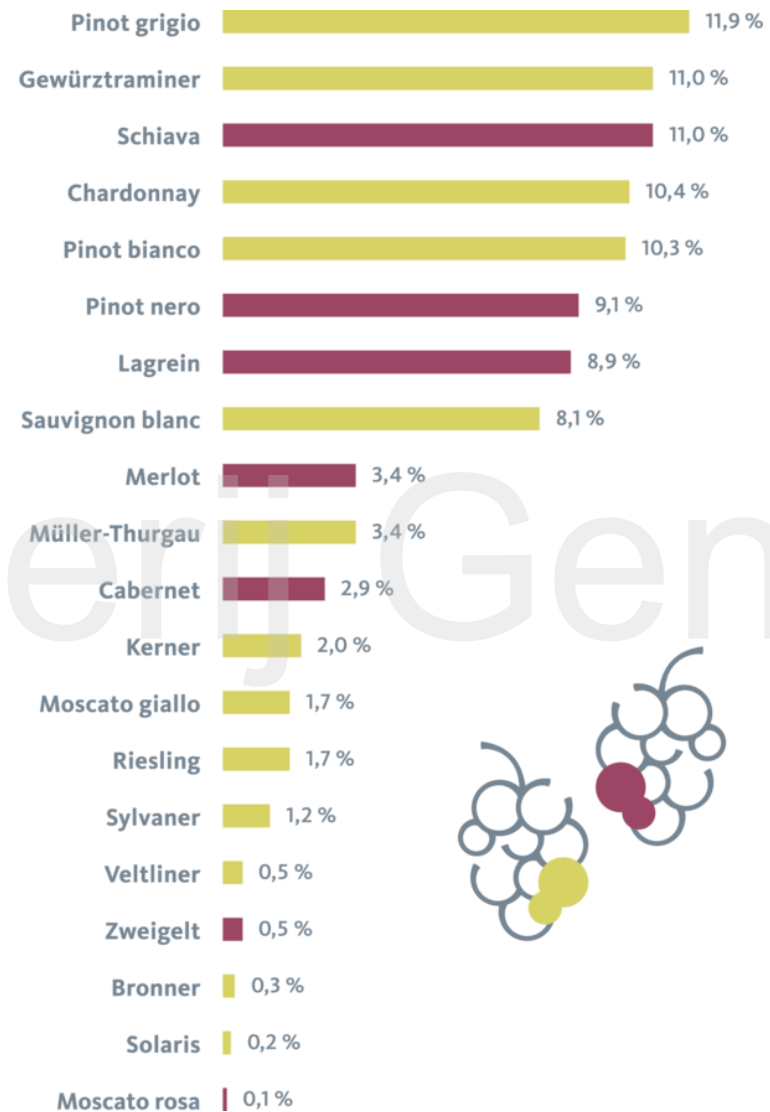
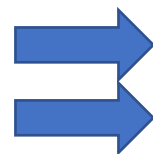
Druivenrassen in Alto Adige

36 %
vini rossi

64 %
vini bianchi

1 Elena Walch, Müller

Thurgau, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019

- 1870: bouw duurzame kelder in Tramin
- Elena Walch en dochters: familiebedrijf
- Leidende rol bij kwaliteitsrevolutie in AA jaren '80, bijv. groene oogst
- Domeinen Castel Ringberg en Kastelaz
- 55 ha
- Missie: terroir, (micro-)klimaat & werk moeten in elke wijn tot uiting komen
- Duurzaamheid in alle facetten van de wijnproductie

1 Elena Walch, Müller Thurgau, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019

- < wijngaard in Kaltern/Caldaro op 660 m
- 7.000 stokken/ha; 55 hl/ha
- Bodem: kwartzporfier, kalk en dolomiet
- Zachte persing
- Klaring van de verse most op lage T
- Alcoholische gisting op 18°C in inox vaten
- Rijping gedurende enkele maanden op inox vaten op zijn fijne droesem

Druivenrassen in Alto Adige: müller thurgau

- 178 ha = 3,2 % areaal
- *Il bianco vivace dalle note floreali*
- Kruising riesling en madeleine royal
- In AA: zeer levendig en aromatisch:
 - toetsen van muskaatnoot
 - naar gelang van de teelt: minerale tonen, bloemige aroma's (lila, geranium), citrusvruchten of zwarte bessen

2 Cantina Tramin, Gewürztraminer, "Selida" 2018

- Een van de oudste coöperatieven in AA:
 - 1898
- 1971: fusie met Cantina Sociale di Egna
 - 1893 > prestigieuze pinot noir
- 2010: renovatie, arch. Werner Tscholl
- Vandaag: 160 families, 270 ha
- Missie: focus op kwaliteit, innoveren, netwerken en samenwerken *om wijnen te maken die kracht van de natuur en zintuiglijke heerlijkheden weerspiegelen in de fles*

2 Cantina Tramin, Gewürztraminer "Selida" 2018

- Naam: "kleine hoeve" = eerbetoon aan coöperanten
- 300 – 500 m
- Bodem: kalk, klei, kiezel
- Oogst in kleine bakjes
- Korte maceratie; zachte persing
- Alcoholische gisting op 18 °; geen malo
- Rijping: 6 maand op inox vaten
- 50 hl/ha

Druivenrassen in Alto Adige: **gewürztraminer**

- 608 ha = 11 % areaal
- *Un grande vino con aroma e carisma*
- Aroma's: rozen, kruidnagel, lychees, tropisch fruit
- Mooie structuur
- Afkomstig van het wijndorp Trameno of Tramin
- 13e eeuw: in Duitstalige landen populair onder de naam "Traminer"
- Eén van de populairste wijnen van AA

3 Josef Weger, Gewürztraminer Artyo 2017

- Wijngoed Weger-hof: ° 1820
opgericht Josef Weger, pionier in AA
- 19e eeuw: “export” naar Zwitserland
en Oostenrijk-Hongarije
- 6e generatie: Johannes Weger –
aanplant Boergondische rassen
- 30 ha
- 435 - 600 m in en rond Cornaiano

3 Josef Weger, Gewürztraminer Artyo 2017

- < wijngaarden in Giralan op 435 m, en in Oltradige, tussen Giralan en Kaltermeer
- Bodem: kiezel, klei, kalk
- Strenge selectie bij de oogst
- Zachte persing
- Klassieke vinificatie onder strenge temperatuurscontrole
- Rijping 6 maand op inox vaten
- 80 hl/ha

4 Cantina Bolzano, Santa Maddalena, Goldmuskateller 2020 secco

- ° 2001: top-coöperatieve
- Fusie van 2 historische coöperatieven:
Gries °1908 en Santa Maddalena ° 1930
- 224 leden: adel en boeren
- 2019: wijk San Maurizio – kubus met
ondergrondse cuverie
- Missie: zorg en aandacht voor de
bodem en de wijnstokken
- Duurzame aanpak + passie

4 Cantina Bolzano, Santa Maddalena, Goldmuskateller 2020 secco

- < geselecteerde zonnige wijngaarden op de berg Renon/Ritten, op 500 m
- Oogst: eind september tot midden oktober
- Zachte persing
- Alcoholische gisting bij gecontroleerde temperatuur in inox vaten

Druivenrassen in Alto Adige: moscato giallo

- 97 ha = 1,7 % areaal
- *Un gioiello prezioso nel panorama dei bianchi altoatesini*
- “Goldmuskateller”
- Aroma’s: toetsen van muskaatnoot, citrusvruchten en oranjebloesem
- Vaak voor dessertwijnen in passito-stijl (natuurlijk zoete wijnen gemaakt van gedroogde druiven)
- Toch ook frisse, strakke, droge wijnen

5 Franz Haas, "Sofi" Schiava, IGT Vigneti delle Dolomiti 2017

- ° 1880, stichter Franz Haas
- 7e generatie met naam Franz Haas
- 55 ha: Aldino, Montagna, Trodena, Egna
- 240 m – 1.150 m
- Beperking chemische middelen, gebruik organische stoffen voor teelt
- Passie voor pinot noir
- Missie: voortdurend onvermoeibaar streven naar perfectie

5 Franz Haas, "Sofi" Schiava, IGT Vigneti delle Dolomiti 2017

- Genoemd naar dochter Sofia
- Pergola-systeem
- 350 - 400 m, zuidelijke oriëntatie
- kiezelachtige, middelzware bodems
- Ontristing
- Alcoholische gisting bij gecontroleerde T in inox vaten
- Malolactische omzetting
- Rijping 5 maand op inox vaten

Druivenrassen in Alto Adige: schiava (grossa) of vernatsch

- “Trollinger” in DE, Württemberg
- 573 ha = 10,2 % areaal
- Al sinds de 16^e eeuw; herontdekking laatste jaren en groei kwaliteit
- Aroma's: viooltjes, aardbeien, bessen
- Mond: fruitige, levendige wijn met matige tannine; naargelang van oorsprong:
 - vol < Santa Maddalena; zacht < Kaltermeer
 - aromatisch < heuvels van Meran
- Assemblages met lagrein

6 Cantina Nals Margreid , "Rieser" St. Magdalener 2020

- ° 1985: fusie Cantina Nals ° 1932 en Cantina Magreid ° 1764
- 160 ha; 14 zones van 2 – 12 ha
- Nalles tot Magrè, RO Adige: gediversifieerde bodems
- 138 families
- Missie: traditie en respect voor de natuur combineren, om te komen tot unieke wijnen met alpiene frisheid, symbiose met het terroir, internationaliteit, elegantie

6 Cantina Nals Margreid , "Rieser" St. Magdalener 2020

- 90 % schiava, 10 % lagrein
- Rieserhof 350 m, in het klassieke St. Magdalener teeltgebied bij Bolzano
- Bodem: porfier, kiezel, klei
- Ontristing
- Alcoholische gisting op inox: 12 dagen + delicate remontage - Malo
- Rijping: 7 maand op houten vaten 80 hl
- Veganistische klaring; filtering

Druivenrassen in Alto Adige: lagrein

- 508 ha = 9 % areaal
- *Un fiore all'occhiello dell'Alto Adige, autoctono e robusto*
- Oorsprong: Bolzano
- Vernieuwde belangstelling jaren '70
- Aroma's: bessen, kersen, viooltjes
- Mond: fluweelzachte volheid (< eik), zachte zuren, elegantie
- Rosé: "Lagrein Kretzer"

7 Cantina Girlan, Lagrein 2018

- ° 1923 door 23 wijnbouwers
- Vandaag: 200 wijnbouwers
- Beste wijngaarden in regio Oltradige, zuid-westen van Bolzano: 220 ha
- Gebouw uit de 15e eeuw met hypermoderne wijnkeldertechnologie
- Missie: autochtone druiven promoten en karaktervolle wijnen produceren
- Export naar 30 landen
- Meest bekroonde wijnen uit AA

Il vino è la poesia della terra

7 Cantina Girlan, Lagrein 2018

- Bodem: zanderig
- Ontristing
- Alcoholische gisting in inox vaten met T-controle
- Malolactische omzetting
- Rijping 5-8 maand in grote eiken vaten en cementen vaten voor betere extractie

8 Elena Walch, Lagrein DOC 2018

- Bodem: kalk, klei, zand
- Traditionele alcoholische gisting 10 dagen in inox vaten onder T-controle
- Malolactische omzetting in Franse en Sloveense eiken vaten van 70 en 22 hl
- Rijping in grote eiken vaten

9 Josef Weger, Lagrein Stoa 2016

- Wijngaard in Gries, bij Bolzano
- 60 hl /ha
- Typische afzettingsbodems met zand, graniet en porfier (vulkanisch)
- Snoei: deels Guyot, deels pergola
- Streng selectie van de druiven en zachte persing
- Alcoholische gisting 15 dagen in inox vaten onder strenge T-controle
- Rijping 6 maand op eiken vaten

Bijzonder druivenras in Trentino: **teroldego rotaliano**

- 1383: eerste vermelding
- Teelt tussen Rovereto en Campo Rotaliano
- Vooral geassimileerd met Mezzolombardo
- Traditioneel geleid op pergola, nu ook Guyotsnoei
- Terug op de kaart gezet door Elisabetta Foradori midden jaren '80
- Intens paarsrode wijnen
- Aroma's: rijpe kersen, drop, teer, chocolade, frisse kruidigheid
- Mond: middelmatige tannine, hoge aciditeit

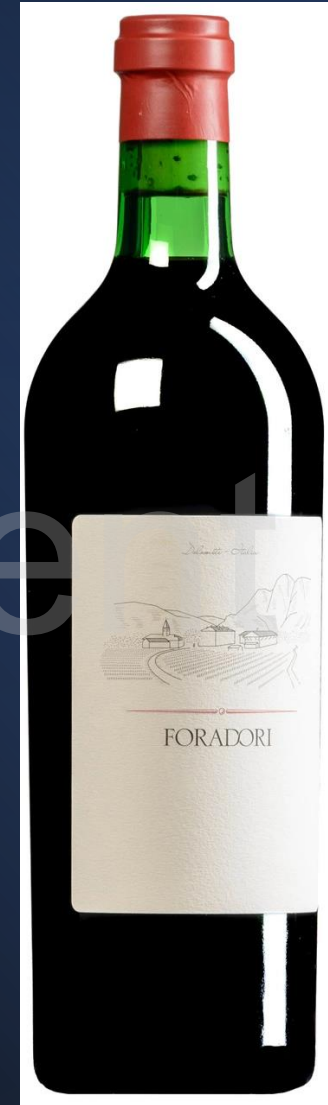
10 Elisabetta Foradori, "Foradori" Teroldego Rotaliano, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019

- Cantina Foradori ° 1939: Vittorio koopt wijnmakerij uit 1901
- 1984: Elisabetta neemt de leiding
- 2002: conversie biodynamische wijnbouw
- 2009: Demetercertificatie
- 4^e generatie: kinderen Emilio, Theo en Myrtha Zierock

10 Elisabetta Foradori, "Foradori" Teroldego Rotaliano, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019

- Biodynamische wijnbouw
- 10 ha, diverse percelen Campo Rotaliano, Noord-Trentino, in de Adige Vallei en grenzend aan Alto Adige
- Bodem: alluviaal, kiezel, zand
- Inheemse gisten
- Alcoholische gisting in open inox vaten
- Rijping 12 maand op eiken vaten

Koopwijzer

soort		wijn	plaats aankoop	prijs
wit	1	Elena Walch, Müller Thurgau, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019	tannico.be	13,87 €
	2	Cantina Tramin, Gewürztraminer "Selida", DOC Alto Adige 2018	tannico.be	16,72 €
	3	Josef Weger, Gewürztraminer Artyo, DOC Alto Adige 2017	Cavatappi	12,50 €
	4	Cantina Bozen, Santa Maddalena, Goldmuskateller, DOC Alto Adige 2020 secco	superiore.de	10,07 €
rood	5	Franz Haas, "Sofi" Schiava, IGT Vigneti delle Dolomiti 2017	superiore.de	11,17 €
	6	Cantina Nals Margreid , "Rieser" St. Magdalener, DOC Alto Adige 2020	superiore.de	8,99 €
	7	Cantina Giran, Lagrein, DOC Alto Adige 2018	tannico.be	12,46 €
	8	Elena Walch, Lagrein, DOC Alto Adige 2018	tannico.be	15,69 €
	9	Josef Weger, Lagrein Stoa, DOC Alto Adige 2016	Cavatappi	12,50 €
	10	Elisabetta Foradori, "Foradori" Teroldego Rotaliano, IGT Vigneti delle Dolomiti 2019 - Trentino	superiore.de	19,22 €